

Nieuwe ideeën voor KIGO projecten gevraagd

Programma Multifunctionele Landbouw; stevig in de steigers

Multifunctionele landbouw is springlevend. Agrarische ondernemers hebben steeds vaker een economisch sterke tweede tak naast hun primaire landbouwbedrijf. Natuurbeheer, zorg, educatie, recreatie, streekproducten en agrarische kinderopvang is in steeds grotere mate een bekende speler op het platteland. Ontwikkelingen waar onderwijs op veel terreinen actief kan zijn. Hoe kunnen we op een economisch duurzame manier de unieke waarden van het platteland zoals rust, ruimte en gezond eten tot waarde brengen.

In deze brief vindt u de visie en het doel van het GKC programma Multifunctionele Landbouw (MFL). De randvoorwaarden voor nieuwe (KIGO) projecten op dit terrein hebben we beknopt samengevat. Bent u net zo enthousiast en heeft u ideeën voor inspirerende projecten rond dit thema, deel ze met ons!

Nieuw markten en veel dynamiek

Nieuwe markten op het gebied van rust, ruimte, recreatie, zorg en eten uit de streek zijn nieuwe uitdagingen voor het ondernemerschap. Uitdagingen waar nieuwe competenties voor nodig zijn bij de huidige en toekomstige ondernemers. Er liggen veel mogelijkheden en er is veel potentie: van zingevingsboerderij tot wellnessboerderij¹. In 2009 blijkt de omzet al met 28% te zijn gestegen tov 2007²: de weg omhoog is stevig ingezet! Dit biedt voor onderwijsinstellingen kansen om deze ontwikkelingen te verbinden met het onderwijs. Multifunctionele landbouw biedt bij uitstek kansen om de regionale verankering concreet inhoud te geven.

Van kostprijs naar opbrengstprijis

Multifunctionele landbouw betekent ook op een nieuwe manier naar bedrijfseconomische aspecten te kijken. Nieuwe concepten zijn nodig om in te spelen op de nieuwe vragen vanuit de maatschappij. Concepten die uitgaan van opbrengstprijzen in plaats van kostprijzen!

'mijn vrouw is eigenlijk veel meer ondernemer dan ik ben omdat ze veel meer invloed heeft op de opbrengstkant van het bedrijf'³

Multifunctionele landbouw is een kans om nieuw ondernemerschap te laten zien.

Onderwijs

Ook voor het onderwijs is multifunctionele landbouw een nieuw veld vol uitdagingen. Hoe laten we studenten kennis maken met deze ontwikkelingen? Hoe kunnen we bestaande ondernemers ondersteuning bieden in het verwerven van nieuwe competenties, hoe kunnen we nieuwe opleidingen vormgeven voor de nieuwe functies, hoe leggen we verbandingen met niet groen onderwijs waar veel kennis beschikbaar is (denk aan zorg, recreatie en educatie). Er is een wereld te winnen. Hoe kunnen we docenten en studenten verbinden met de ontwikkelingen in de regio? Ondernemers en ondernemersnetwerken in de regio staan voor veel uitdagingen, uitdagingen waar het groen onderwijs een natuurlijk partner in is en nog meer kan zijn.

¹ Caron-Flinterman, Van Alebeek en De Jong, 2010 Nieuwe diensten in de multifunctionele landbouw

² Roest en Schoorlemmer, 2010 Kijk op multifunctionele landbouw; Omzet en impact 2001-2009

³ Zie een prachtig filmpje van 'Boerenstee': <http://www.youtube.com/watch?v=HvVK6TH13Ls>

Verbinding met de regio

Multifunctionele landbouw heeft van nature een sterke binding met de regio. Dit biedt voor groen onderwijs een prima positie om concreet haar rol als regionale kennisinstelling invulling te geven. Nieuwe verbindingen leggen met organisaties en verbanden buiten de 'traditioneel logische' verbindingen. Nieuwe concepten voor marketing, nieuwe product-markt combinaties, nieuwe competenties. Pracht van uitdagingen!

De vier pijlers van het programma

Centraal staat het doel om met bedrijfseconomisch gezonde concepten de marktvraag naar rust, ruimte, zorg, recreatie en lekker eten uit de streek concreet in te vullen. Onderwijs speelt hierin een belangrijke rol omdat het gaat om nieuwe competenties in een nieuwe omgeving. In het programma werken we daarom met de volgende vierslag:

- 1 Het programma leidt tot een gedegen **Verkenning** van het werkveld MFL en hoe het groen onderwijs bij de opschaling en professionalisering hiervan een blijvende rol kan vervullen
- 2 Het programma is een platform voor **Verbinding** van groen onderwijs met netwerken en verbanden binnen MFL en voor docenten en instellingen binnen groen onderwijs rond MFL, de focus ligt op verbindingen in de regio
- 3 Het programma initieert en stimuleert **Ontwikkeling** van het onderwijs in aansluiting bij de wensen en behoeften van de praktijk: competentiegericht leren in een aantrekkelijke praktijkomgeving.
- 4 Het programma zorgt door goede en gerichte **Communicatie** dat zowel binnen als buiten het groen onderwijs de betrokken partijen geïnformeerd zijn.

Doelgroepen

Er zijn drie hoofddoelgroepen van het programma:

1. De onderwijsinstellingen zelf: docenten en intermediairs, samenwerking groen en niet groen onderwijs, netwerk van docenten, kennis uitwisseling
2. Leerlingen en studenten in het groen onderwijs.
3. Bestaande en nieuwe multifunctionele ondernemers (en samenwerkingsverbanden van ondernemers)

Project- ideeën? : klop bij ons aan!

Met deze projectbrief nodigen wij u van harte uit om project ideeën in te diene bij ons als programmteam. Samen wordt de haalbaarheid besproken en waar mogelijk verbindingen gelegd om het project idee te versterken. Het pakket van programma met de bijpassende projecten wordt voorgelegd aan het GKC op 8 november. Bij goedkeuring vindt de verder uitwerking plaats zodat het project voor 17 januari ingediend kan worden.

13 oktober is er een programmteam bijeenkomst, hier worden de project ideeën besproken. Graag ontvangen wij de projectideeën dan ook voor deze datum via r.methorst@cah.nl. De verdere uitwerking kan dan in de periode tot 5 november plaatsvinden. Bij goedkeuring volgt het definitief uitwerken en indienen in januari 2011. In de bijlage zijn de basisvragen voor het projectidee nader uitgewerkt.

Waar aan denken?

Het programmteam vormt een belangrijke schakel op de route naar goedkeuring van een project. Om verrassingen in dit traject te voorkomen staan hieronder de aandachtspunten benoemd die voor het programmteam van belang zijn bij haar advies.

Belangrijk voor het programmteam is het vergroten van de toegankelijkheid van MFL voor en binnen het onderwijs door

- verbinding met de MFL ondernemers
- verbinding met praktijknetwerken binnen MFL
- verbinding met niet-groen onderwijs
- onderwijsproducten
- onderwijsorganisatie
- docenten binnen groen onderwijs

Projecten winnen aan waarde door de volgende punten nadrukkelijk herkenbaar op te nemen:

- contact / samenwerking met reeds aanwezige netwerken
- verbinding met partijen buiten het (groen) onderwijs
- fysieke ontmoeting tussen onderwijs en MFL
- bedrijfseconomische basis een goede plaats heeft
- inzet van kennis door niet-groen onderwijs
- toegankelijkheid en effectief uitdragen van opgedane kennis en ervaring
- meerdere onderwijspartijen betrokken zijn
- aantoonbaarheid/toetsbaarheid van resultaten en betrokkenheid met uitvoerders van het project

Belangrijke data

12 oktober	projectidee aangeleverd bij programmteam
5 november	projectidee uitgewerkt in overleg met het programma
1 december	reactie GKC bestuur
3-17 januari	indienen van het project bij Dienst Regelingen

Meer informatie

Het kernteam van het programma bestaat uit 7 personen:

Ron Methorst	CAH Dronten	r.methorst@cah.nl	06-36226637
Marjo Baeten	HAS Den Bosch	m.baeten@hasdb.nl	
Peter Nugter	De Groene Welle	nugter@groenewelle.nl	
Pieter van der Werff	AOC Friesland	p.vdwerff@ca.aocfriesland.nl	
Marleen Warnaar	Helicon	m.warnaar@helicon.nl	
Andries Visser	PPO-WUR	andries.visser@wur.nl	
Marcel Vijn	Task Force MFL	marcel.vijn@wur.nl	

Bijlage: basisvragen project ideeën

Geef onder onderstaande kopjes weer wat het projectidee inhoudt

Werktitel

Aanvrager

Samenwerkende onderwijsinstellingen

Samenwerkende instellingen buiten onderwijs

Aanleiding voor het project, de 'wens', en het projectdoel

Indicatie van activiteiten

Budgetindicatie